

KITEKINTÉS

NÉMETH TIBOR

Rendszerszerű erőszak az írországi javító- és nevelőintézetekben

Ez itt nem Róma. És nem is az ipari iskolák vagy a Magdaléna-mosodák Írországa, ahol a reverenda suhogása elnyomta a lelkiismeret és az emberiség hívó szavát, ahol a tömjénfüstölő ingó-bingó tánca uralta az ír katolikusok gondolatait. 2011 van, ez itt a törvények, jogok és kötelességek által meghatározott Ír Köztársaság, ahol közrend uralkodik. Itt egyfajta sajátos erkölcsrend egyedi változatának bűnei fölött nem hunyunk szemet többé, pökhendiségét nem tűrjük.¹

BEVEZETÉS

Az elmúlt évtizedekben az állami és egyházi fenntartású iskolákban a gyermekek sérelmére rendszerszerűen elkövetett visszaélésekről sokat hallhatni.² Ez az írás Írország intézményi múltjával, illetve az Ír Köztársaságban utóbb feltárt esetekkel, és ezek mai társadalomra gyakorolt hatásával foglalkozik.

Írországban³ már 1598-ban törvényben rögzítették, hogy minden plébánián ki kell jelölni olyan személyt, akinek feladata, hogy az egyházközségben élő szegény

gyermekéről gondoskodják (overseer of the poor).⁴ Az 1830-as évekre a lakosság számának jelentős növekedése miatt az egyházközségek nem voltak képesek többé ellátni ezt a feladatot, ezért egy új szegényügyi törvény (Poor Law, 1838) dologházak (workhouses) felállítását rendelte el a megfelelő megbízottak (Poor Law commissioner) felügyelete alatt.⁵

Az országot sújtó járványszerű éhínség (1845–1849) iszonyatos szegénységet hozott magával. A tizenöt éven aluli gyermekek közül még 1853-ban is hetvenhét ezren dologházakban éltek

a tizenöt éven aluli
gyermekek közül még
1853-ban is hetvenhét ezren
dologházakban éltek

¹ Edna Kenny miniszterelnök 2011. július 20-án, az ír Parlamentben elmondott beszédének részlete. Idézi: Rai, S.M. és Reinelt J. (szerk., 2015): *The Grammar of Politics and Performance*. Routledge, New York. 195. A tanulmányban szereplő összes idézetet Németh Tibor fordította.

² Így az Egyesült Államokban, Kanadában, Ausztráliában, Angliában, Wales-ben, Németországban, Belgiumban, Ausztriában vagy Észak-Írországban. Lásd például: Patrick Parkinson (2014): Child Sexual Abuse and the Churches: A Story of Moral Failure? *Current Issues in Criminal Justice*, 26., 1. sz. Letöltés: <https://docplayer.net/62144748-Child-sexual-abuse-and-the-churches-a-story-of-moral-failure.html> (2019. 01. 06.)

³ Az akkori Írország ma már két ország: az Ír Köztársaság, illetve Észak-Írország, amely az Egyesült Királyság része.

⁴ Ryan, S. (2009): *Az ír gyermekek sérelmére elkövetett abúzus formáit vizsgáló bizottsági jelentés. (CICA Report, (2.01.))*. Letöltés: <http://www.childabusecommission.ie/rpt/01-02.php> (2019. 01. 07.)

⁵ Uo., 2.02.

(ez az adott teljes korosztály 6,5%-a), mások az utcákon ögyelegtek. A bentlakásos iskolák és nevelőintézetek megalapítása a gyermekszegénység kezelését célozta; Németországban, Svájcban vagy Skandináviában ekkorra már több tucat ilyen intézmény létezett.⁶ Ezek kétfélek voltak: a *javító- és nevelőintézetek* a törvénysértést elkövetett gyerekek, az *ipari iskolák* az elhanyagolt, árva vagy a magukra hagyott gyermekek megsegítésére jöttek létre. A mai Írország területén az első típusba tartozó intézmények 1858-ban, a másodikba tartozók 1868-ban jöttek létre. Minden ipari iskola egyéni (jellemzően, de nem kizárólagosan egyházi) fenntartású volt, állami jóváhagyással és állami felügyelet mellett működött; a leányok háztartási ismereteket, a fiúk szakmákat tanultak.

CSEPPEKBŐL – BÚVÓPATAK

Az évszázad végére a javító-nevelő intézetekben élő hatezer gyermek egészségügyi körülményei messze elmaradtak a hetvenegy ipari iskolába járó nyolcezer tanulóétól. Az intézmények fenntartását és ellenőrzését szabályozó Gyermekjogi törvény (Children Act, 1908) ezért újrafogalmazta ezek célját. A javító-nevelő intézmények célját a törvény pontosan ugyanúgy határozta meg, mint az ipari iskolákét, azzal a különbséggel, hogy célmeghatározásában *gyermek*ek helyett *fiatal*-*korú bűnelkövetők* terminust használt: „Az

ipari iskola/javító-nevelő intézmény olyan iskolatípust jelöl, mely a gyermekek/fiatalok bűnelkövetők szakmunkásképzését segíti. A növendékek étkezést és szállást kapnak, valamint oktatásban részesülnek.”⁷

A törvény az addigi jogszokástól eltérő módon lehetőséget nyújtott arra, hogy az állami intézményrendszer a családok ügyeibe beleavatkozzék. A jogalkotó elképzelése

szerint az ipari iskolák és a javító-nevelő intézmények feladata az, hogy képessé tegyék a gyermeket arra, hogy felnövekedvén becsületes munkával képes legyen magát ellátni. A törvény alapján megalko-

tott új gyermekvédelmi koncepció szerint ahhoz, hogy a tanuló jellemét formálni lehessen, minél hosszabb időre ki kell őt szakítani családjából, rokonaival való levelezését ellenőrizni kell, a családi látogatások lehetőségét a megfelelően megválasztott intézményvezetők megítélésére kell bízni.⁸ A törvényt a huszadik században még két alkalommal kiegészítették (1929-ben és 1941-ben), egyre bővítve a bíróságok jogkörét ahhoz, hogy ezekbe a bentlakásos intézményekbe gyerekeket küldjenek. „Ha a Bíróság bizonyos gyermek családból *való* elmozdítását helyesli, eltekinthet szülei beleegyezésétől, ha azokat szellemi képességeik korlátozottsága akadályozza, vagy nem elérhetőek. Törvényen kívüli kapcsolatból született gyermek esetén a Bíróság eltekinthet a szülői beleegyezéstől, ha az anya nem elérhető.” (1941)⁹

Miután 1917-ben az utolsó protestáns fenntartású ipari iskola is bezárt az ország-

⁶ Uo., 2.06.

⁷ 44. paragrafus, elérhető online: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1908/67/pdfs/ukpga_19080067_en.pdf (letöltve 2019 januárjában)

⁸ Barnes, J. (1989): *Irish Industrial Schools, 1868–1908*. Irish Academic Press, 85–86.

⁹ Gyermekvédelmi törvény (Children's Act), 1941, 10(1)(e). Letöltés: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1941/act/12/section/10/enacted/en/html#sec10> (2019. 01. 09.)

ban, az összes ilyen intézmény a katolikus egyház tulajdonába került. A taneszközök biztosítása és a tanulók ételmezése az állam feladata volt, a támogatás fejadag formájában érkezett.

A katolikus egyház tekintélyét ekkorra kevesen vitatták az országban. Ír öntudatú földbirtokos réteg híján a tanult és nemzeti érzelmű papokból álló egyház rendkívül népszerű intézmény volt: az apácák száma 1841 és 1901 közötti hat évtizedben nyolcszorosára nőtt, a papi hivatásúak száma olyan magas volt, hogy külföldre is tudtak közülük küldeni.¹⁰ A brit birodalomtól független Ír Szabadállam (a későbbi Ír Köztársaság) 1922-es megalakulása után a lassan kiépülő állami apparátuson kívül az egyház volt az egyetlen olyan intézmény az országban, mely jelentős anyagi és emberi erőforrásokkal rendelkezett.¹¹

A függetlenség kivívásától az ötvenes évek végéig a legtöbb ír mélyszegénységben élt. A férfiak tömegesen vándoroltak ki a visszatérés szándéka nélkül, vagy vállaltak átmeneti munkát külföldön (jellemzően Angliában), családjukat rendszerint hátrahagyva.¹² Az otthon maradtak sorsát megindítóan írja le egy szociális munkás beszámolója az 1960-as évekből:

a függetlenség
kivívásától az ötvenes
évek végéig a legtöbb ír
mélyszegénységben élt

A kivándorlónak volt egy várandós felesége, aki férje alkalmyszerű látogatásainak alkalmával lett újra és újra állapotos: nyolc terhességből öt gyermeket szült. Az asszony kétszobás lakásban tengődött egy bérház legfelső emeletén – az alamizsnaosztó 1939-től 1957-ig folyamatosan járt hozzá. Nem hagyta nyugodni a gondolat, hogy férje, ki nyomorúságos albérletben él Angliában, bizonyára összeszűrtte már a leveit szállásadója feleségével. „Telegráf nem jön tőle soha, csak a pénzt küldje rendszeren! Nem érdekli semmi, a gyerekeit nem is szereti” – mondja a férjéről.¹³

1936 és 1970 között 170 000 gyermek átlagosan több, mint hét esztendőt töltött az ötvenegynéhány ipari iskola egyikében.¹⁴ A gyermekek 16%-a az egészségügyi hatóságok előterjesztése alapján került az iskolákba, 79%-ukat kerületi bíróságok küldték.¹⁵ A gyerekek érdekeit senki sem védte a bíróság előtt, a tárgyaláson általában meg sem kellett jelenniük; azokat a bűncselekményeket, melyekkel vádolták őket, gyakran nem is követték el.¹⁶

¹⁰ Ryan, Seán (2009): *Az ír gyermekek sérelmére elkövetett abúzus formáit vizsgáló bizottsági jelentés* (CICA Report, 2.16.) Letöltés: <http://www.childabusecommission.ie/rpt/01-02.php> (2019. 01. 12.)

¹¹ Inglis, T. (1998): *Moral Monopoly: The Rise and Fall of the Catholic Church in Modern Ireland*. University College Dublin Press, 39.

¹² Csupán Dél-Irországból évente negyvenezren vándoroltak ki Angliába az 1950-es években. Lásd: Hazley, B. (2012): *The Irish in Post-War England: Experience, Memory and Belonging in Personal Narratives of Migration (1945–1969)*. (Doktori disszertáció.) University of Manchester, 238. Letöltés: https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/64900622/FULL_TEXT.PDF (2019. 01. 08.)

¹³ Rotunda Hospital Annual Clerical Reports for 1936–68, Social Services section. In: Ryan, Seán (2009): *Az ír gyermekek sérelmére elkövetett abúzus formáit vizsgáló bizottsági jelentés*. (CICA Report, 3.13.) Letöltés: <http://www.childabusecommission.ie/rpt/01-03.php> (2019. 01. 12.)

¹⁴ Uo., 3.01

¹⁵ Uo.

¹⁶ Pembroke, S. (2013): The role of Industrial Schools and control over child welfare in Ireland in the twentieth century. *Irish Journal of Sociology*, 21. 1. sz., 52–67. Letöltés: https://www.researchgate.net/publication/272813057_The_role_of_Industrial_Schools_and_control_over_child_welfare_in_Ireland_in_the_twentieth_century (2019. 01. 08.). Az idézett állítások az 59–60. oldalon olvashatók.

A BÚVÓPATAK FELSZÍNRE BUKKAN

Az ír társadalmat mélyen felkavaró botrányok közül az első *Brendan Smyth* premontrai szerzetes esete volt (1995), akit tizenkét év börtönbüntetésre ítélt a bíróság harminchat év alatt húsz ipari iskolai tanuló sérelmére elkövetett hetvennégy rendbeli szexuális zaklatás miatt. Mikor a főügyész és a miniszterelnök is lemondani kényszerült (előbbi hónapokon keresztül szándékosan késleltette Smyth kiadatását Észak-Írországnak), az írek döbbenetben ismerték föl, hogy a katolikus egyháznak továbbra is milyen jelentős társadalmi befolyása van az országban.¹⁷ A soron következő miniszterelnök, *Bertie Aherne* az ír kormány nevében 1999-ben bocsánatot kért azoktól, akiket gyermekkorukban abúzus ért az állami fenntartású iskolákban.¹⁸

Az ír kormány őszinte és régóta esedékes bocsánatkérését tolmácsolom az állam és minden állampolgár nevében azok felé, akik gyermekkorukban ezekben az intézményekben szenvedtek. Kérem, bocsássanak meg nekünk azért, hogy nem léptünk közbe, fájdalmaikat nem enyhítettük és magukra hagytuk Önöket.¹⁹

A miniszterelnök még abban az évben, 1999-ben megalapította a Bentlakásos Intézmények Jóvátételi Bizottságát, és létrehozta a Gyermekzaklatási Eseteket Vizsgáló Bizottságot (Commission to Inquire into Child Abuse – CICA), amely aztán kilencévnnyi munka után kiadta 2600 oldalas értékelő jelentését (*Ryan Report*, 2009).²⁰ A kiadványt természetesen hatalmas médiafigyelem övezte. A jelentéstevők megállapították, hogy a gyermekek bántalmazása és a velük szemben elkövetett szexuális abúzus az

intézményekben *rendszerszerű* (systemic, endemic) volt. Néhány hónappal később pedig a dublini egyházmegye 1975 és 2004 közötti ügyeit értékelő jelentésből kiderült: az egyházi személyek által elkövetett szexuális zaklatást előljáróik az egyház jó hírének megőrzése érdekében évtizedeken keresztül fedezték, (a kánonjog hatálya alá is eső) bűnügyeiket eltussolták.²¹

A Gyermekzaklatási Eseteket Vizsgáló Bizottság jelentése 1090 hajdani diák visszaemlékezéseit tartalmazza. Közülük huszonöten vállalkoztak arra, hogy néhány évvel később további vizsgálatban is részt vegyenek. A következőkben idézett szavai, melyekkel leírják az iskolákban uralkodó állapotokat, ebből a második vizsgálatból valók.²²

¹⁷ Ezzel kapcsolatban lásd: Donnelly, S (2016): Sins of the Father: Unravelling Moral Authority in the Irish Catholic Church. *Irish Journal of Sociology*, 24. 3. sz., 315–339. Letöltés: https://www.researchgate.net/publication/271496078_Sins_of_the_Father_Unravelling_Moral_Authority_in_the_Irish_Catholic_Church (2019. 01. 08.)

¹⁸ Ezzel kapcsolatban lásd: Németh Tibor (2014): *A szegyéntől még kában*. Taní-tani online. Letöltés: http://www.tani-tani.info/a_szegyentol_meg_kaban (2019. 01. 08.)

¹⁹ Mary Regan az Irish Examiner című folyóirat 2009. 06. 12-i számában idézi a miniszterelnök szavait. Letöltés: <https://www.irishexaminer.com/ireland/politics/taoiseach-makes-long-overdue-state-apology-93898.html> (2019. 01. 08.)

²⁰ <http://www.childabusecommission.ie/> (2019. 01. 08.)

²¹ Ezzel kapcsolatban lásd: Kenny, K. (2016): Organizations and Violence: The Child as Abject-Boundary in Ireland's Industrial Schools. *Organization Studies*, 37. 7. sz. Letöltés: https://pure.qub.ac.uk/portal/files/122984446/Organizations_and_violence.pdf (2019. 01. 08.)

²² Pembroke, S (2017): Exploring the post-release experience of former Irish Industrial School „inmates”. *Irish Studies Review*, 25. 4. sz. Letöltés: https://www.researchgate.net/publication/318822962_Exploring_the_post-release_experience_of_former_Irish_Industrial_School_inmates (2019. 01. 08.)

Az iskolákban a fegyelem megtartását a gyerekek idomításszerű oktatása biztosította: „Az idomítás nagyszerűen sikerült. Mikor megszólalt a síp, már álltam is föl. Mikor megszólalt, ültem lefele. Mikor megszólalt, tudtam, enni kell. Bármelyik kutyánál jobban.”²³

Ahol a szakmát tanító intézményekben oktatott gyerekek telephelyükön lévő iskolákba jártak, ott az oktatás színvonala jóval alacsonyabb volt, mint a külső iskolákban: „Ami a tanulást illeti: tanítottak írni, olvasni meg számolni. Ennyi volt, azt kész.”²⁴

A tanulók cudar körülmények között dolgoztak: „Ruhánk nem volt elég. Egy fiút nem láttam Glinben hosszúnadrágban. Rövidnadrágunk volt a farmon, még télen is... Alsónemű semmi, se mellény, se harisnya, csak fáztunk folyton.”²⁵

A legtöbb iskolában a gyerekek éheztek, miközben előjáróik tartalmas koszonátok: „Jártunk a moslékból lopni... Tudtuk, mit esznek a nővérek, mert az ment a moslékba, mi meg abból loptunk, amennyit csak tudtunk.”²⁶

A gyerekeket általában nem csupán büntetésből verték – ehhez nem volt szükség külön okra: „Az első pár fogamat akkor vesztettem el, mikor a tanári vécét pucoltam egy keddi napon. A többi gyerek a mosodában volt. Jött a nővér, rápillantottam, ő meg aszongya: „Ne nézz így rám”. Én csak azt figyeltem, ki jön arra és megint újra felpillantottam, csak úgy, nem

készakarva, és már kaptam is a fejemre... kiütötte két fogam.”²⁷

A gyerekek rendszeres megaláztatása nem a rendszer része volt, ez volt maga a rendszer: „Ezt aztán belénk verték: nem tudsz semmit, egy nagy nulla vagy, semmi nem lesz belőled az élebe’. Anyád nem akart, apádnak nem kellettél, senkinek a világon nincs szüksége rád.”²⁸

A gyerekek számára a tizenhatodik születésnapjukon ért véget iskoláztatásuk, hiszen állami támogatás addig járt értük. Hirtelen rájuk zuhant a szabadság – addigra azonban a legtöbben

már elvesztették külső kapcsolataikat: „Bár szabad voltam, nem nagyon tudtam hova menni, fogalmam se volt, mihez kezdjek.”²⁹

Azt a felnőttet, akiről kiderült, hogy gyerekkorában ipari iskolába járt, sokan elutasították: „Peggy rám nézett és azt kérdezte: »Te ott voltál benn? « Mikor kinyögtem, hogy aha, azt mondta: »Ja, nem tudtam, hogy te is olyan vagy, mint azok.« Aztán láttam, hogy fészkelődik és lerítt róla, hogy nincs nyugta. Többet nem nézett rám.”³⁰

Aki nem akart megbélyegzett lenni, egyszerűbb volt takargatnia a múltját: „So-se beszéltem arról, honnan jövök. Amikor aztán elkezdtem a nők után járkalni és találkoztam helyes lányokkal, csodaszép lányokkal, egy ideig tartott velük a dolog, aztán mindig kiszálltam. Féltem elmondani nekik, honnan jövök, ki is vagyok.”³¹

az iskolákban a fegyelem megtartását a gyerekek idomításszerű oktatása biztosította

²³ Uo., 6.

²⁴ Uo., 7.

²⁵ Uo.

²⁶ Uo., 9.

²⁷ Uo., 10.

²⁸ Uo., 11.

²⁹ Uo., 12–13.

³⁰ Uo., 13.

³¹ Uo., 14.

Mások úgy gondolták, külföldön könnyebb lesz – menni könnyebbnek tűnt, mint maradni: „Szégyelltem, hogy ír akcentusom van, nem akarok ír lenni. Hogyan szeretnék olyanokat, akik így bántak velem?”³²

Az iskolák hajdani tanulóinak közül felnőttkorukban sokan pszichológiai és pszichiátriai betegségekkel küszködtek (74%), kábítószer-problémáik voltak (38%). A gyakori betegségek majd harmaduk (30%) életét keserítették meg.³³ Ahhoz, hogy az iskolákon kívüli világban képesek legyenek megállni a helyüket, jellemzően az örök lázadást választották, a kívülállást: „Ellenzéki vagyok, örök párton kívüli, aki nem tartozik sehova, aki mindent és mindenkit megkérdőjelez... Szeretem azt gondolni, hogy megvan a magamhoz való eszem és mindent kétségbe vonok. Mindent: a politikát, a vallást, a dolgok állítólagos rendjét.”³⁴

A hébe-hóba elvégzett ellenőrzések során a tanfelügyelők számára sok visszásság kiderült az iskolákkal kapcsolatban, az

állami intézmények azonban a hiányokat feltáró értékeléseket soha nem tették közzé. Már az iskolák tevékenységét és társadalmi hasznát az 1930-as években vizsgáló

jelentést (*Cussen Report*, 1936) sem hozták nyilvánosságra a maga korában,³⁵ illetve a világhírű ír-amerikai pap, *Edward J. Flanagan* a negyvenes években, szülőföldjén tett utazása során a bentlakásos iskolahálózatot a nemzet szégyeneként („a

disgrace to the nation”)³⁶ értékelő elmarasztalását³⁷ sem vették figyelembe. Holott az értékelésben ehhez hasonló mondatok olvashatók: „Üzemi rabszolgamunkások gyermekekből álló hatalmas hadseregét hozta létre itt valami aljas politika.”³⁸

Írország prímásának kérésére a legnagyobb iskoláról (Saint Joseph's Industrial School, Artane) szóló értékelést is elhallgatták 1962-ben.³⁹ Miután azonban az 1970-es Kennedy-jelentés⁴⁰ leújtó képet festett az iskolákban uralkodó állapotokról (elmarasztalóan megállapítva, hogy az országban az állami gondozott

³² Uo., 15.

³³ Brien, V. (2015): *Positioning and Respectful Professional Interventions for Working with the Legacy of Irish Institutional Care*. 13. Letöltés: http://www.ucd.ie/t4cms/WP41_InstitutionalAbuse_DrOBrien_July2015.pdf (2019. 01. 08.)

³⁴ Pembroke, S (2017): Exploring the post-release experience of former Irish Industrial School „inmates”. *Irish Studies Review*, 25. 4. sz., 14. Letöltés: https://www.researchgate.net/publication/318822962_Exploring_the_post-release_experience_of_former_Irish_Industrial_School_inmates (2019. 01. 08.)

³⁵ Report of the Commission of Inquiry into the Reformatory and Industrial School System. 1934–36 (*Cussen Report*). Letöltés: <https://www.education.ie/en/Publications/Statistics/Statistical-Report-1935-1936.pdf> (2019. 01. 08.)

³⁶ A kifejezés innen származik: Maguire, M. (2009): *Precarious Childhood in Post-Independence Ireland*. Manchester University Press, 98.

³⁷ Reilly, H. és Werneke, K. (szerk., 2008): *Father Fannaghan of Boys Town—A Man of Vision*. Boys Town Press, Boys Town, Nebraska. Az írásról és szerzőjéről lásd: Keogh, D. (2004): There's no such thing as a bad boy. *History Ireland*, 12. 1. sz. Letöltés: <https://www.historyireland.com/20th-century-contemporary-history/theres-no-such-thing-as-a-bad-boy/> (2019. 01. 08.)

³⁸ I.m. [Reilly és Werneke, 2008], 155. o. Idézi és az írás mellőzéséről ír: Kenny, K. (2016): Organizations and Violence: The Child as Abject-Boundary in Ireland's Industrial Schools. *Organization Studies*, 37. 7. sz., 959. Letöltés: https://pure.qub.ac.uk/portal/files/122984446/Organizations_and_violence.pdf (2019. 01. 09.)

³⁹ Ryan, S. (2009): *Az ír gyermekek sévelmére elkövetett abúzus formáit vizsgáló bizottsági jelentés*. (CICA Report), 7.233. és a következő pontok. Letöltés: <http://www.childabusecommission.ie/rpt/01-07.php> (2019. 01. 12.)

⁴⁰ Kennedy, E. (1970): *Reformatory and Industrial Schools System Report* (Kennedy Report). Letöltés: <http://www.documentcloud.org/documents/242422-reformatory-amp-indusschoolsys.html> (2019. 01. 12.)

gyermekek túlságosan nagy számban vannak jelen, hogy az állami szervek nem gondoskodnak megfelelő mértékben a gyermekek szükségleteiről és hogy az intézményekben a testi fenyíték mindennapos), s miután 1973-ban Írország belépett az Európai Unióba – az iskolarendszer további fenntartása politikailag is nehezen lett volna vállalható.⁴¹

Világossá vált, hogy az ipari iskolák hálózata – mely gyerekekből fizikai munkavégzésre szánt tömeget állított elő a társadalmi elit és a katolikus egyház további intézményei számára – egy nagyobb rendszer részét képezte az anya- és gyermekotthonokkal, kiegészítő iskolákkal, pszichiátriai intézményekkel és Magdaléna-mosodákkal⁴² együtt. Azokat küldték el ide, akik nem illeszkedtek a rendszerbe. Így 1951-ben például az ír népesség több mint egy százaléka ilyen, zárt ajtók mögött működő, börtönszerű létesítményekben élt.⁴³ „Minden egyes iskola, mezőgazdasági szakképző intézmény, árvaház és javító-nevelő intézet „totális intézmény” volt, ahol a személyzet feladataul szabták, hogy az összes bentlakó életét azok személyiségének átrajzolásával teljes mértékig szabályozza.”⁴⁴

azokat küldték el ide,
akik nem illeszkedtek a
rendszerbe

Annak idején, a függetlenség kivívása után, 1937-ben kiadott Második Alkotmány különleges elbírálást biztosított a katolikus egyház számára az országban.⁴⁵ Bár ez közvetlen jogi következményekkel nem járt – és az ötödik törvényt módosítás alkalmával el is törölték a passzust az alaptörvényből 1972-ben –, a klérus tagjait a közvetlen közelmúltig megkülönböztetett tiszteletet és megbecsülést élvezte.

Írországban az elmúlt három év során két népszavazást is tartottak: 2015-ben a melegek számára lehetővé tették a házasságkötést (a szavazók 62%-a szavazott igennel), 2018 májusában pedig törvényen kívül helyezték azt az alkotmány módosítást, mely 1983-ban kimondta, hogy az anyának és meg nem született gyermekének egyenlő joguk van az életre, engedélyezték az abortuszt (66% mondott igent). Noha az általános iskolák több mint kilenczede még mostanában is a katolikus egyház tulajdonában áll és kezelésében működik,⁴⁶ 2019-től kezdve a keresztlevél nem biztosít elsőbbséget az oktatási intézményekbe való bejutáshoz.⁴⁷

A Köztársaságban ma egy egészen új Írország van születőben.

⁴¹ Pembroke, S. (2013): The role of Industrial Schools and control over child welfare in Ireland in the twentieth century. *Irish Journal of Sociology*, 21. 1. sz., 65. Letöltés: https://www.researchgate.net/profile/Sinead_Pembroke (2019. 01. 12.)

⁴² Lásd: Németh Tibor (2014): Sírás és fogcsikorgatás – Az ír „árvaházak” száz évének mérlege. *Új Pedagógiai Szemle*, 64. 3–4. sz., 99–103. Letöltés: <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/siras-es-fogcsikorgatas> (2019. 01. 22.)

⁴³ O’Sullivan, E. és O’Donnell, I. (2007): Coercive Confinement in the Republic of Ireland: the waning of a culture of control. *Punishment and Society*, 9. 1. sz., 27.

⁴⁴ Berry Coldrey, a Keresztény Testvérek (Christian Brothers) gyülekezet szerzetese ír erről így. Idézi: O’Sullivan, E. és O’Donnell, I. (2012): *Explaining Coercive Confinement: Why Was the Past Such a Different Place?*, 14. Letöltés: https://researchrepository.ucd.ie/bitstream/10197/6292/1/Conclusion_Coercive_Confinement.pdf (2019. 01. 03.)

⁴⁵ Lásd ezzel kapcsolatban: Mcalinden, A.-M.: An inconvenient Truth: Barriers to truth recovery in the aftermath of institutional child abuse in Ireland. *Legal Studies*, 33. 2. sz., 15–16. Letöltés: https://pure.qub.ac.uk/ws/files/2583990/LEST_truth_article_final_PDF.pdf (2019. 01. 08.)

⁴⁶ Oireachtas Library and Research Service (2015): *Choosing segregation? The implications of school choice*. 1. Letöltés: https://data.oireachtas.ie/ie/oireachtas/libraryResearch/2015/2015-09-28_spotlight-choosing-segregation-the-implications-of-school-choice_en.pdf (2019. 01. 08.)

⁴⁷ Donnelly, K. (2018): School ‘baptism barrier’ gone for 2019 entry. *Irish News*, 2018/06/01. Letöltés: <https://www.independent.ie/irish-news/education/school-baptism-barrier-gone-for-2019-entry-36967356.html> (2019. 01. 09.)